

Romantikkens brevskrivning – H.C. Andersen

Forberedelsesmateriale

Da vel maae Betænke, hvortid jeg maae
me kunne fristes til at naade til nagh,
som man kunne undskyldes fordi det
gielder om at bringe Oehlens i gade. S.

Hvad handler undervisningsforløbet om, og hvad skal vi lære?

Undervisningsforløbet handler om brevskrivning i 1800-tallet, og vi skal arbejde specifikt med H.C. Andersens breve. På Bakkehuset, som er et museum for guldalderens litteratur og kultur, findes der en stor samling af H.C. Andersens originale breve og manuskripter, og det er et af de breve, I skal arbejde særligt med. I skal lære noget om brevet som genre, noget om H.C. Andersen som person og forfatter samt noget om romantikken, som er den litteraturhistoriske periode, H.C. Andersens forfatterskab tilhører.

Dette undervisningsforløb strækker sig over tre undervisningsgange:

1. Forberedelse i fællesskab i klassen, hvor I læser dette forberedelsesmateriale og et brev af H.C. Andersen.
2. Besøg på Bakkehuset, hvor en museumsformidler vil vise jer rundt, og hvor I skal lave gruppearbejde om H.C. Andersens brev.
3. Kreativ opgave, som løses af jer individuelt hjemme i klassen. Opgaven går ud på, at I skriver et personligt brev som svar på H.C. Andersens brev.

Hvem var H.C. Andersen?

H.C. Andersen levede i årene fra 1805 til 1875. Han blev født i Odense, hvor hans far arbejdede som friskomager. Faren hed Hans Andersen og havde boglige interesser. I H.C. Andersens barndomshjem fandtes der derfor ikke kun en Bibel og en salmebog, sådan som de fleste mennesker havde på det tidspunkt, men også Ludvig Holbergs komedier og eventyrene fra "Tusind og én nat". Faren fortalte eventyr, lavede legetøj og læste op fra disse underholdende og eventyrlige bøger for den lille Andersen, som var tiltrukket af det fantasifulde univers.

I barndommen gik Andersen i teatret på Odense Teater sammen med sin familie, og her fik han næret sine drømme om at blive skuespiller.

I 1819, da Andersen var 14 år gammel, forlod han sin hjemby og drog alene til København. På det tidspunkt var faren død og moren havde fundet en anden mand. Andersen kendte ingen mennesker personligt i København. Han havde kun en anbefaling i lommen på et par personer, han skulle opsøge i byen. Det var derfor med stor spænding, han ankom til hovedstaden.

Andersen kom fra dårlige sociale kår og havde kun en mangelfuld skoleuddannelse med sig fra Odense, men det lod han sig ikke slå ud af.

Tvært imod havde han en evne til at omgås de rigtige personer og få dem til

at hjælpe sig på sin vej. I København fik han derfor hurtigt kontakt med betydningsfulde personer, som tog venligt imod ham.

I årene fra 1819 til 1822 forsøgte Andersen at få et gennembrud som balletdanser og sanger og senere også som skuespiller ved Det Kongelige Teater. Da intet af det lykkedes, forsøgte han sig til sidst som skuespilforfatter. Han indleverede derfor to skuespil, "Røverne i Vissenberg" og "Alfsol", til Det Kongelige Teater i 1822.

På teatret sad der en række censorer, som læste alle de indsendte stykker igennem, og derefter besluttede de, hvilke stykker der skulle kasseres, og hvilke der skulle opføres på teatrets scene. Andersen var ikke heldig i første hug, og han modtog afslag på begge skuespil.

Censorerne ved teatret blev til gengæld opmærksomme på Andersens talenter, og samme år fik Andersen hjælp til at komme på latinskole i Slagelse, hvor han kunne forbedre sine boglige færdigheder. Da han var 23 år gammel, fik han sin studentereksamen.

I 1827 debuterede Andersen som forfatter i tidsskriftet Kjøbenhavns flyvende Post. Her fik han udgivet nogle digte og den komiske fortælling "Dykkerklokken. Et eventyr på havets bund". I 1829 udgav han sin første roman, "Fodrejse", og samme år fik han udgivet sit første skuespil, "Kærlighed på Nicolaj Tårn".

I 1835 udgav Andersen sit første lille hæfte med eventyr, men selv betragtede han ikke eventyrerne som vigtig litteratur. For ham var det skuespil, som gav prestige i det litterære miljø. Eventyrene var til gengæld meget populære, og selvom de ikke gav Andersen prestige blandt litteraturkritikerne, så sikrede de ham økonomisk. Eventyrhæfterne solgte nemlig godt, og børnelitteratur var en genre, som var på vej frem i 1830'erne. Andersens ven, fysikeren H.C. Ørsted, udtalte, at nok ville Andersens debutroman "Improvisatoren" gøre ham berømt, men det var eventyrene, som ville gøre ham udødelig.

Udover at skrive romaner, digte, skuespil og eventyr, skrev Andersen også flere rejsebøger. Han rejste nemlig rundt omkring i Europa i store dele af sit voksne liv, og oplevelser fra disse rejser blev omsat til både rejsebøger, dagbøger og breve, som han sendte hjem til venner og bekendte i Danmark.

Ud over litteraturen var Andersen dygtig til at klippe i papir, og han underholdt ofte med sine papirklip, når han boede hos folk rundt omkring i Danmark.

Hvad er romantikken for en periode?

H.C. Andersens forfatterskab folder sig ud i løbet af den periode, man kalder for *romantikken*. I dansk litteraturhistorie daterer man romantikken til årene ca. 1800-1870.

Romantikken er ikke kun et dansk fænomen. Det er en betegnelse for en europæisk strømning inden for både litteratur, musik, filosofi og billedkunst.

Romantikkens forfattere og digtere tog afstand fra 1700-tallets dyrkelse af fornuften. De mente, at der var mere mellem himmel og jord end det, man kunne forklare logisk. Derfor dyrkede de i stedet fænomener som fantasi, følelser, mystik, overnaturlighed, kærlighed og drifter.

I årene 1802-1803 holdt geologen Henrich Steffens en række foredrag i København, og han var den første, som præsenterede romantikkens filosofi og idéer i Danmark.

På dette maleri har kunstneren Niels Simonsen skildret en særlig scene fra den danske historie, hvor pigen Kirstine Svendsdatter finder det ene af de to guldhorn ved Gallehus i Sønderjylland den 20. juli 1639. Billedet er malet i 1859 (Statens Museum for Kunst).

Romantikerne havde en idé om, at naturen, historien og kunsten udgjorde én fælles, harmonisk enhed. Det vil sige, de betragtede alle levende væsner (planter, mennesker og dyr) som én stor, sammenhængende organisme. Denne idé kalder man også for organismetanken.

Romantikerne havde også en idé om, at kunstneren var et særligt menneske, som adskilte sig fra andre mennesker ved at have opnået en dybere indsigt i verdens sammenhæng. Kunstneren blev derfor opfattet som et gudsbenådet geni, der hentede sin inspiration i naturen og historien. Kunstnerens indsigt i verdens sammenhæng og mening blev videregivet igennem poesi og kunst.

En af de danske forfattere, som i første omgang forsøgte at omsætte den romantiske filosofi til digtning, var digteren Adam Oehlenschläger. I december 1802 udgav Oehlenschläger sin debutsamling med titlen "Digte", som bl.a. indeholdt digtet "Guldhornene". Debutsamlingen var ikke kun Oehlenschlägers eget gennembrud som forfatter, men blev senere også betragtet som selve romantikkens gennembrud i Danmark. Nogle af de emner, som Oehlenschläger skrev om i sin debutsamling, var netop naturen, kærligheden og historien. De romantiske digtere hyldede den vilde, uberørte natur, som ikke var blevet præget af menneskets bearbejdning endnu. Samtidig interesserede de sig for middelalderens og renæssancens konger og helte, og skrev om dem i deres digtning. De genopdagede også gamle oldnordiske ord og folkedigtning, som ellers var ved at gå i glemmebogen. Den romantiske litteratur i 1800-tallet er derfor meget præget af digternes interesse for historie.

Portræt af digteren Adam Oehlenschläger. Maleriet er malet af J.L. Lund i 1809.

I en del af romantikken fik litteraturen et særligt nationalt fokus, og digterne skrev meget om den danske natur, den danske historie og det danske folk med henblik på at opbygge et nationalt fællesskab. Derfor kalder man også dele af romantikken for nationalromantikken.

I romantikken skrev forfatterne i stigende grad om deres egne følelser, egne forelskelser og egne oplevelser af verden. Litteraturen blev på den måde mere subjektiv dvs. personlig, og derfor kom de subjektive genrer som dagbøger og breve meget på mode.

Det var ikke kun digterne, som hylkede den danske natur. Mange af 1800-tallets billedkunstnere drog ud i landskabet uden for byerne for at skildre bestemte egne. På dette maleri af Christen Købke ses to kvinder, som står ved Døsseringen ved Sortedamssøen i København og kigger ud mod Nørrebro. Maleriet er fra 1838 (Statens Museum for Kunst).

Hvad er brevet for en størrelse?

Breve er en form for kommunikationsmedie, hvor en afsender formidler et indhold til en modtager. Afsenderen kender i mange tilfælde sin modtager, hvilket ikke er tilfældet ved skønlitterære tekster som f.eks. romaner, eventyr, digte, essays. Samtidig aktiverer afsenderen modtageren, fordi det tit forventes, at modtageren svarer på afsenderens brev med et nyt brev. Afsenderen vælger ofte indholdet i sit brev ud fra en bevidsthed om, hvem han/hun skriver til. Det betyder, at vores måde at skrive på, er bestemt af det forhold, vi har til modtageren.

Man kan skelne mellem officielle breve og personlige breve. Officielle breve kan være afsendt fra en myndighed eller offentlig institution, mens personlige breve sendes fra venner, familiemedlemmer, ægtefæller osv. De officielle breve er som regel skrevet på en formel, upersonlig måde, mens de personlige breve ofte er præget af spontanitet og intimitet mellem afsender og modtager.

Ud over at fungere som kommunikationsmedie, kan breve også anskues som en litterær genre. I romantikken blev brevskrivning et modefænomen blandt almindelige mennesker, dvs. man skrev både personlige og private breve til hinanden på en mere naturlig måde, end man havde gjort tidligere i historien. Samtidig fik brevgenren en plads inden for litteraturen, hvor forfattere skrev lange, opdigtede fortællinger i brevform. Hele romaner kunne på den måde være opbyggede som brevvekslinger mellem opdigtede personer.

I 1800-tallet forseglede man stadig sine breve. Bag på konvolutten lagde man en klat opvarmet lak, som man satte ens personlige signet (mærke) ned i. Derved kom der et aftryk (seglet) på konvolutten, så modtageren kunne se, hvem der havde sendt brevet. Hvis brevet var blevet åbnet af andre under forsendelsen, kunne modtageren se det ved, at seglet var blevet brudt. Man skulle nemlig bryde seglet for at åbne konvolutten. Den røde firkant til højre i billedet er lak og til venstre ses en signet. I midten ses selve seglet.

Om det videre forløb

Læs brevet af H.C. Andersen igennem og snak sammen i fællesskab i klassen om, hvad brevet handler om.

Næste gang skal I besøge Bakkehuset, og her skal I arbejde videre med det brev, I har læst af H.C. Andersen. I må derfor gerne tage brevet og et penalhus/skriveredskaber med ud til museet.

På gensyn på Bakkehuset 😊

